

MOZAMBIK

PRZEWODNIK PO RYNKU

Ustrój polityczny

Mozambik jest krajem demokratycznym opartym na systemie wielopartyjnym. Obecny ustrój polityczny – z wyodrębnionym trójpodziałem władzy – został uregulowany w konstytucji, uchwalonej w 1990 r. W skład władzy wykonawczej wchodzi prezydent, premier i rada ministrów. Władzę ustawodawczą sprawuje Zgromadzenie Narodowe, natomiast władza sądowa jest sprawowana przez Sąd Najwyższy, sądy okręgowe i sądy miejskie. Scena polityczna, choć z założenia wielopartyjna, jest zdominowana przez dwa ugrupowania – Front Wyzwolenia Mozambiku (FRELIMO) i Narodowy Ruch Oporu Mozambiku (RENAMO).

Uchwalenie konstytucji pozwoliło wprowadzić do porządku prawnego wolne wybory, wielopartyjny system polityczny oraz gospodarkę wolnorynkową. W 1992 r. udało się zakończyć okres wojny domowej (i konfliktów z krajami ościennymi) i pod kontrolą sił pokojowych ONZ stopniowo przywrócony został pokój w całym kraju. W 2013 r. doszło jednak do kilku zbrojnych incydentów pomiędzy bojówkami RENAMO a policją.

Podstawowe informacje gospodarcze

PKB	12,3 mld USD (2012)
Wzrost PKB	7,5% (2012)
PKB na 1 mieszkańca:	534 USD (2012)
Inflacja:	7,2% (2012)
Stopa bezrobocia:	27%
Waluta:	Metical (MZM)
Deficyt budżetowy:	-13,2 % PKB (2011)
BIZ (% PKB)	17,1 (2011)

Wymiana handlowa

W ostatnich 10 latach Mozambik intensywnie rozwijał swój eksport poprzez poszerzanie gamy oferowanych towarów. Głównymi towarami i produktami eksportowanymi z Mozambiku są: aluminium i produkty aluminiowe, węgiel, gaz, tytan, tytoń, cukier, bawełna. Głównymi kierunkami eksportu są m.in.: Belgia, RPA, Hiszpania, Portugalia, Wielka Brytania, Włochy i Holandia.

Mozambik nadal pozostaje importerem towarów przetworzonych – m.in. pojazdów i maszyn, materiałów budowlanych, mebli, lekarstw, napojów, paliwa i odzieży. Głównymi krajami importu są: RPA, Australia, USA, Indie, Portugalia i Chiny.

Traktaty gospodarcze

Mozambik ma podpisane traktaty o wspieraniu i ochronie inwestycji z następującymi krajami – RPA, Niemcy, Algieria, Belgia, Chiny, Kuba, Dania, Egipt, USA, Finlandia, Francja, Indonezja, Włochy, Mauritius, Holandia, Portugalia, Szwecja, Wielka Brytania, Wietnam i Zimbabwe. Dodatkowo Mozambik podpisał umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania z Portugalią, Mauritius, Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi i Macau.

Otoczenie gospodarcze

Mozambik jest jednym z najszybciej rozwijających się państw afrykańskich. W ostatnich pięciu latach średnia wzrostu gospodarczego wyniosła 7,5%. Głównymi sektorami napędzającymi gospodarkę Mozambiku są rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, turystyka, rybołówstwo, transport, bankowość i budownictwo. Spodziewane jest, że dzięki napływowi bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz dalszemu wzrostowi rolnictwa i infrastruktury, PKB Mozambiku będzie wzrastał w tempie ok 10%. W 2011 r. Mozambik rozpoczął eksport węgla, dzięki czemu dołączył do krajów-eksporterów surowców mineralnych. Mozambik posiada bogate złoża naturalne – gazu, węgla, złota i kamieni szlachetnych.

Struktura administracji gospodarczej

Sprawy gospodarcze należą do kompetencji Ministerstwa Planowania i Rozwoju. W kwestiach gospodarczo-inwestycyjnych Ministerstwo nadzoruje Centrum Promocji Inwestycji (CPI) a także Biuro ds. Stref Specjalnych (GAZEDA).

Formy prowadzenia działalności gospodarczej

Dwiema najczęściej stosowanymi formami prowadzenia działalności gospodarczej są spółka akcyjna (S.A.) i spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Sp. z o.o.)

Kapitał spółki akcyjnej jest podzielony na akcje a akcjonariuszy musi być co najmniej trzech. Co prawda prawo handlowe w Mozambiku nie przewiduje kapitału minimalnego dla spółek akcyjnych, niemniej musi być on wystarczający dla prowadzenia działalności spółki. W momencie rejestracji musi być wpłacone co najmniej 25% kapitału zakładowego. Generalnie nie ma ograniczeń odnośnie sprzedaży lub innego transferu akcji, niemniej statut spółki może przewidywać np. prawo pierwokupu akcji przez innych akcjonariuszy.

Organami spółek są zgromadzenie ogólne, zarząd i rada nadzorcza (lub pojedynczy nadzorca). Głównym organem jest zgromadzenie ogólne, które ma prawo powoływać i odwoływać członków zarządu i rady nadzorczej. Za sprawy bieżącego funkcjonowania spółki odpowiada zarząd, który powinien posiadać nieparzystą liczbę członków. W przypadku małych spółek może występować zarząd jednoosobowy. Rada nadzorcza musi składać się z trzech lub pięciu członków a jej zadaniem jest nadzorowanie działań zarządu. W przypadku, gdy spółka akcyjna występuje o ustanowienie pojedynczego nadzorcy, musi on być księgowym lub musi to być firma księgowa.

Kapitał spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dzieli się na udziały. Kapitał minimalny wynosi 20 000 meticali, ale musi on też być wystarczający do prowadzenia działalności firmy. Wartość udziału nie może być niższa niż 500 meticali. Sp. z o.o. musi posiadać od 2 do 30 udziałowców. Jeśli spółka posiada tylko jednego udziałowca, to wtedy w jej nazwie musi być zawarte określenie „jednoosobowa”. Przeniesienie udziałów wymaga zachowania formy pisemnej. Organami spółki są zgromadzenie wspólników, zarząd oraz – jeśli wspólnicy tak zadecydują – rada nadzorcza lub pojedynczy nadzorca.

Procedury dotyczące rejestracji spółki są uproszczone i polegają na:

- zarejestrowaniu nazwy w rejestrze spółek,
- opracowanie statutu spółki przez akcjonariuszy/udziałowców,
- otwarcie konta bankowego w celu wpłacenia kapitału zakładowego (potrzebne dokumenty, to certyfikat rezerwacji nazwy z rejestru spółek, projekt statutu spółki i kopie dokumentów tożsamości założycieli spółki),
- zarejestrowanie spółki w rejestrze spółek. Dokumenty, które należy złożyć, to certyfikat rezerwacji nazwy, projekt statutu spółki, potwierdzenie złożenia depozytu bankowego i kopie dokumentów tożsamości założycieli spółki.

Po dokonaniu tych czynności spółka zostaje zarejestrowana a jej statut zostaje opublikowany w oficjalnym monitorze (Boletim da República).

Po zarejestrowaniu, władze spółki muszą wystąpić o nadanie numeru identyfikacyjnego dla celów podatkowych (NUIT). Dokonuje się tego w urzędzie podatkowym właściwym dla miejsca prowadzenia działalności spółki.

System podatkowy

W Mozambiku obowiązuje Narodowy System Podatkowy, w którego skład wchodzi podatk krajowe i podatki lokalne.

Podobnie, jak w innych krajach system ten dzieli się na podatki bezpośrednie (CIT i PIT) i podatki pośrednie (VAT, cła, podatek od konsumpcji specyficznej – ICE).

CIT, nazywany w Mozambiku IRPC jest płacony przez spółki i firmy od przychodów uzyskanych w roku podatkowym. Stawka podatkowa CIT wynosi 32%. W stosunku do produkcji rolnej i rybołówstwa stosowana jest obniżka podatku CIT. Do końca 2015 r. redukcja wynosi 80%, natomiast latach 2016 – 2025 będzie to 50%.

PIT (zwany IRPS) jest płacony przez osoby fizyczne zamieszkujące Mozambik oraz wszystkich, którzy osiągają przychody w tym kraju. Jest on obliczany na podstawie osiągniętych przychodów.

Stawka VAT wynosi 17%.

Cła nakładane są na towary eksportowane lub importowane a ich wartość przedstawia się następująco:

- 2,5% na surowce,
- 5% na dobra inwestycyjne (środki produkcji),
- 7,5% na dobra pośrednie,
- 20% na dobra konsumpcyjne.

Na mocy porozumień z innymi krajami członkowskimi Southern African Development Community (SADC) część towarów eksportowanych i importowanych do tych krajów jest zwolniona z ceł.

Opłaty społeczne: w Mozambiku obowiązkowe jest zgłaszanie pracowników do Krajowego Systemu Opieki Społecznej. Stawka płacona do systemu wynosi 7% i jest podzielona pomiędzy pracodawcę (4%) i pracownika (3%).

Specjalne strefy ekonomiczne

W Mozambiku występuje rozróżnienie stref na Specjalne Strefy Ekonomiczne i Wolne Strefy Przemysłowe. Są one zarządzane przez Biuro ds. Stref Ekonomicznych (GAZEDA), które powstało w 2007 r. i ma za zadanie dbanie o rozwój i przyciąganie inwestorów do stref. Operując w strefach firmy mają możliwość skorzystania z oferowanych tam zachęt fiskalnych i pozafiskalnych. Do tych drugich można zaliczyć przyznanie prawa użytkowania terenów do celów inwestycyjnych, uproszczone procedury transferu zysków, uelastycznienie przepisów prawa pracy (szczególnie dotyczących zatrudniania zagranicznych specjalistów), uproszczone procedury wymiany walut itp. Do zachęt fiskalnych należą zwolnienie z podatku CIT w pierwszych trzech latach działalności a następnie redukcje tego podatku – 50% od czwartego do dziesiątego roku fiskalnego i 25% od jedenastego do piętnastego roku fiskalnego. W przypadku Wolnych Stref Przemysłowych firmy są zwolnione z CIT w pierwszych 10 latach fiskalnych, następnie zwolnienia sięgają 50% (od 11 do 15 roku) i 25% do końca trwania projektu inwestycyjnego.

W Mozambiku utworzone zostały następujące strefy:

Nacala Special Economic Zone – na północy kraju, na wybrzeżu Oceanu Indyjskiego. Z uwagi na swoją lokalizację i połączenia drogowe strefa ta stanowi dobrą lokalizację do transportu towarów z Mozambiku i państw sąsiednich (Malawi, Zambia).

Beluluane Industrial Park – położony w okolicach stolicy kraju Maputo i zlokalizowany strategicznie przy korytarzu transportowym łączącym Mozambik z RPA.

Manga-Mungassa Special Economic Zone – położona w środkowej części kraju. Zlokalizowana w niedalekiej odległości od portu morskiego w Beira i portu lotniczego.

Możliwości inwestycyjne w poszczególnych sektorach gospodarki Mozambiku

ROLNICTWO

Sektor ten oferuje szerokie możliwości inwestycyjne w zakresie produkcji zbóż, owoców, kwiatów i warzyw na rynek miejscowy i na eksport. Mozambik eksportuje takie produkty spożywcze jak cytrusy, orzechy nerkowca, paprykę. Dobrym miejscem do rozwoju rolnictwa jest dolina rzeki Zambezi.

RYBOŁÓWSTWO

Dzięki potencjałowi opartemu na dostępie do Oceanu Indyjskiego (ponad 2700 km linii brzegowej) oraz inwestycjom firm zagranicznych sektor ten odnotował silny wzrost. Na jego szybki rozwój miały wpływ m.in. produkcja i eksport krewetek oraz innych owoców morza na rynki europejski i azjatycki.

Należy podkreślić, że rolnictwo, rybołówstwo i leśnictwo generują łącznie ponad 26% PKB, zatrudniając ok. 70% siły roboczej Mozambiku. Wprowadzone po zakończeniu wojny domowej reformy w rolnictwie zaowocowały znaczącym wzrostem produkcji.

PRZEMYSŁ WYTWÓRCZY

Największym wyzwaniem dla tego sektora jest obróbka surowców naturalnych i wytwarzanie wysoko przetworzonych dóbr. Sektor ten oferuje możliwości inwestycyjne na terytorium całego kraju. W Mozambiku produkuje się m.in. aluminium, gaz ziemny, napoje, papierosy i cement. Warto zauważyć, że zdecydowana największa część ww. sektora skupiona jest wokół huty aluminium Mozal. Jest to druga pod względem wielkości huta

aluminium w Afryce produkująca ok. 600 000 ton aluminium rocznie. Jej roczny eksport odpowiada wartości ok. 30% całego eksportu Mozambiku.

TURYSTYKA

Coraz istotniejszym sektorem gospodarki Mozambiku staje się turystyka. Z roku na rok odnotowuje się wzrost liczby osób odwiedzających ten kraj (ok. 1,4 mln w 2012). Ma to odzwierciedlenie we wzroście wpływów z turystyki, które w 2011 r. wyniosły ok. 330 mln USD – wzrost w stosunku do roku 2010 o 20 %. Szacuje się, że obecnie w Mozambiku zatrudnionych w sektorze turystycznym jest ok. 51.000 osób. Rząd przewiduje przyciągnięcie w ciągu najbliższych kilku lat ok. 950 mln USD w postaci inwestycji bezpośrednich skierowanych na ten sektor.

GÓRNICTWO

Szacuje się, że w najbliższych latach górnictwo (węgiel, gaz ziemny, złoto, tytan, żelazo, marmur, grafit, granit, tantal, itp.) będzie odgrywać coraz większą rolę w gospodarce Mozambiku. Jest to jeden z sektorów, którego dynamiczny rozwój ma stymulować prywatyzacja. W ostatnich latach sektor górniczy notuje duży wzrost w porównaniu z analogicznymi okresami w odleglejszej przeszłości. Nowe projekty, szczególnie w sektorze górnictwa węgla kamiennego powinny przyczynić się do szybszego rozwoju tej gałęzi gospodarki Mozambiku. Jednocześnie rok 2010 był kolejnym rokiem znaczących inwestycji w sektor wydobywczy, to głównie za sprawą ogromnych inwestycji poczynionych przez koncerny międzynarodowe w wydobycie węgla kamiennego w prowincji Tete. Wydobycie i eksport tego surowca z roku na rok rośnie, w szczególności jest on eksportowany do Chin i Indii. Największym problemem w dalszym rozwoju tego sektora jest brak infrastruktury transportowej.

Na przełomie lat 2011/2012 u wybrzeży Mozambiku odkryto znaczne złoża gazu ziemnego co z pewnością przełoży się na jeszcze większe inwestycje w sektor wydobywczy, energetyczny i hutniczy.

Infrastruktura publiczna – rząd Mozambiku, we współpracy z firmami prywatnymi, wdraża program inwestycyjny w sektorze infrastrukturalnym. Główny nacisk kładziony jest na rozwój dróg, mostów, sieci telekomunikacyjnej i energetycznej. Dzięki programowi partnerstwa publiczno-prywatnego zapewnione są korzyści zarówno dla kraju, jak i firm zaangażowanych w rozwój infrastruktury.

Przydatne adresy

Ambasada RP w Pretorii (obejmująca zasięgiem również Mozambik)

Siedziba:

14 Amos Street

Colbyn 0083

Pretoria, RPA

Adres pocztowy:

PO Box 12277, Queenswood 0121, Pretoria, RPA

telefony: +27 12 430 2621

+27 12 430 2631

+27 12 430 2620

+27 12 430 2621

faks: +27 86 76 50 421

e-mail: secretary.pretoria@msz.gov.pl

strona internetowa: www.pretoria.msz.gov.pl

Konsul Honorowy w Maputo - Alberto Mabjaia

Siedziba:

Rua Sambene Ousmane No. 39

Maputo

Mozambik

Adres pocztowy:

PO Box 4478, Maputo, Mozambik

telefon: +258 2132 9111

tel. +258 823 175 130

fax: +258 2132 9111

e-mail: consulado_rp@wp.pl

Wydział Promocji Handlu i Inwestycji

Ambasady RP w Pretorii

Siedziba

56, 6th Street

Houghton 2198

Johannesburg, RPA

Adres pocztowy

P.O. Box 1547,

Houghton 2041, RPA

telefon: +27 11-788-6597

faks +27 11 442-5375

e-mail: office@poltrade.org.za

strona internetowa: www.johannesburg.trade.gov.pl

CPI – Investment Promotion Centre

Rua da Imprensa, 332 R/C

Caixa Postal 4635

Maputo

telefony: +258 21 313310

+258 21 313375

faks: +258 21 313325

e-mail: cpi@cpi.co.mz

strona internetowa: www.cpi.co.mz

GAZEDA – Free Zones & Economic Special Zones

Av. 24 de Julho No. 3549 3rd floor

Maputo

telefony: +258 21 400632 / 635

+258 21 300626

faks: +258 21 400632

e-mail: info@gazeda.gov.mz

strona internetowa: www.gazeda.gov.mz

Opracowanie: PAIIZ na podstawie materiałów CPI (www.cpi.co.mz), GAZEDA (www.gazeda.gov.mz), Banku Światowego – Doing Business 2014 (www.worldbank.org), Międzynarodowego Funduszu Walutowego – World Economic Outlook Database (www.imf.org)

Niniejszy poradnik ma charakter informacyjny. Został opracowany na podstawie informacji uznanych za wiarygodne i nie stanowi wykładni ani opinii prawnej.

Publikacja finansowana ze środków Ministerstwa Gospodarki RP.